

A Csík zenekar

Új magyar népzenei cd

De geschiedenis van de muziekgroep van János Csík gaat ver terug: twintig jaar geleden werd de eerste formatie opgericht, maar in de huidige bezetting staan ze aan de top van hun carrière en zijn ze misschien wel de populairste maar in elk geval een van de beste volksmuziekgroepen van Hongarije. Maar hun pad ging niet over rozen.

Ensemble Csík

Nieuwe cd Hongaarse wereldmuziek

Csík János zenekarának története nem mostanában kezdődött, épp 20 éve alakult meg az első formáció, mégis jelenlegi összeállításukban jutottak el pályájuk csúcsára, s lettek Magyarország talán legnépszerűbb, de mindenesetre egyik legkiválóbb népzenei együttese. Pedig a sikerhez nem vezetett egyenes út.

Marianna, aki a Magyar Állami Népi Együttes egyik vezető táncosa is volt, mostanra viszont már az ország egyik legjobb népdalénekeseként ismert, önállólemeze is megjelent. A kontrás **Kunos Tamás** is – néhány év kihagyással – szinte végig az együttes tagja volt. **Szabó Attila**, a másik primás 1995 óta játszik már az együttesben, miközben sokáig párhuzamosan az egeri Gajdos primása is volt. 2000 után több fiatal került az együttesbe, így a tangóharmonikán és cimbalmon egyformán kiváló **Barcza Zsolt** is.

Az együttes Kecskeméten kezdte tevékenységét, s a vidéki zenekarok közül szinte egyedül tudta állni a versenyt a legjobb budapesti táncbandákkal hosszú távon. Valószínűleg nem a véletlen műve volt, hogy 2000-ben az olimpiai játékokat kísérő kulturális programhoz őket választották ki, hogy képviseljék Magyarországi népi kultúráját Sydneyben. Ekkor már több sikeres lemezük megjelent, s táncházaik, fellépéseik nagy népszerűségnek örvendtek. Bár az együttes összetétele az idők folyamán sokszor változott, többen már a kezdeti években az együttes tagjai, vagy előadásai, lemezeik állandó közreműködői voltak. Ilyen volt **Majorosi**

2002-ben aztán tragikus esemény következett be. **Csík János** majdnem halálosnak bizonyult balesetet szenvedett. Kérdéses volt, hogy vehet-e még kezébe vonót valaha. Az egész népzenei társadalom megmozdult, segélykoncertet szerveztek a primás és családja megsegítésére, amin minden jelentős zenész ott volt. A zenekar ebben a nehéz időszakban sem szűnt meg létezni, a másik primás, Szabó Attila vezetésével biztosították, hogy a Csík név addig se menjen feledésbe, amíg nevadójuk hónapokon át az ágyat nyomta. Aztán 'Janika' kezdett felépülni, s fokozatosan vissza-

Het ensemble Csík begon zijn loopbaan in Kecskemét en was een van de weinige provinciale bands die kon concurreren met de beste danshuisensembles van Boedapest. Het was dan ook geen toeval dat voor het culturele programma ter begeleiding van de Olympische Spelen in 2000 juist deze groep werd uitverkoren om de Hongaarse volkscultuur te vertegenwoordigen in Sydney. Tegen die tijd waren al meerdere succesvolle platen van ze verschenen en hun danshuizen en optredens konden bogen op grote populariteit. Hoewel de opstelling van de band in de loop der tijd meermalen veranderde, zijn een paar bandleden er al vanaf het begin bij of fungeerden ze als vaste krachten bij voorstellingen of platen.

volksmuziekzangeressen van het land van wie zelfs al een eigen cd is verschenen. Ook de contrabassist **Tamás Kunos** heeft – met een pauze van een paar jaar – vrijwel altijd deel uitgemaakt van de band. **Attila Szabó**, de andere primás (eerste violist), speelt al sinds 1995 in de groep, terwijl hij lange tijd tegelijkertijd primás was bij **Gajdos** uit Eger. Na 2000 kwamen er een paar jongere leden bij de band, onder wie **Zsolt Barcza**, een fantastische muzikant op zowel de tangóharmonica als de cimbaal.

In 2002 vond er een tragische gebeurtenis plaats. **János Csík** werd het slachtoffer van een bijna dodelijk ongeluk. Het was de vraag of hij ooit nog een strijdstok ter hand zou kunnen nemen. De hele volksmuziekwereld

kwam in actie, er werden benefietconcerten georganiseerd om de primás en zijn familie te helpen, waarbij elke musicus van formaat aanwezig was. De groep bleef juist in deze moeilijke periode voortbestaan en onder

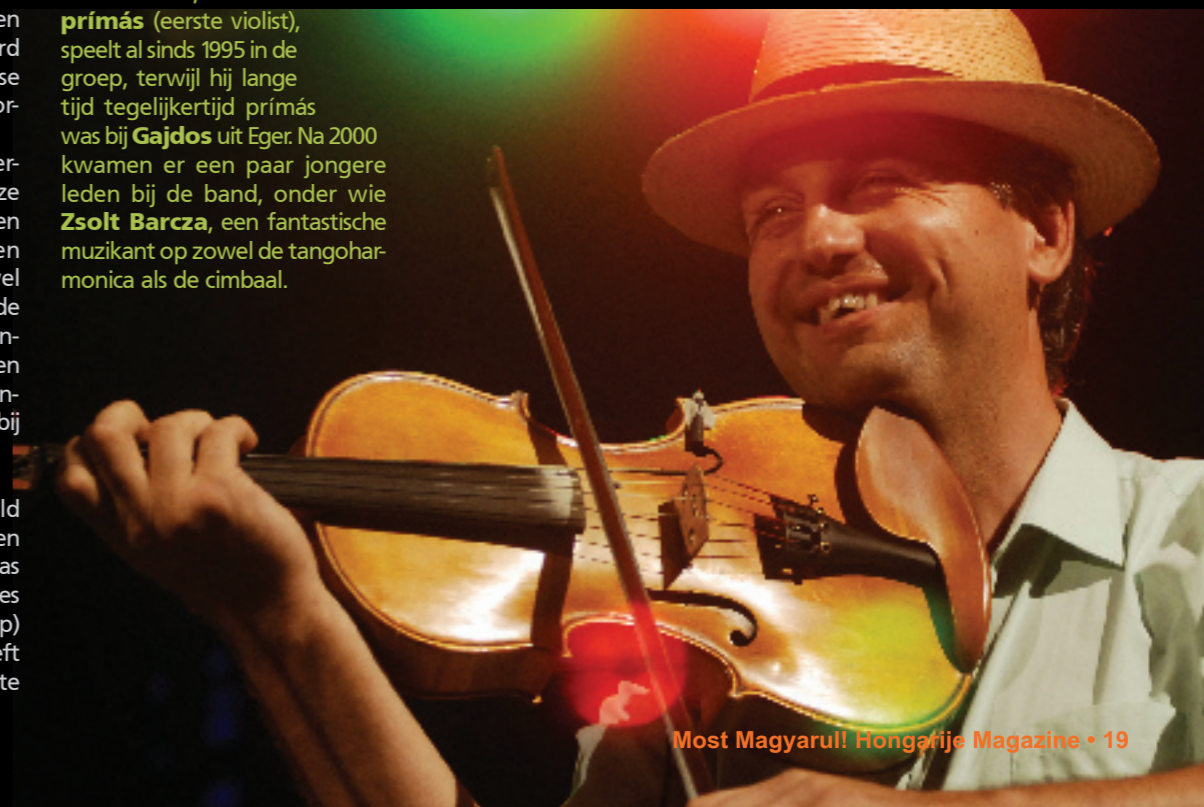
Zo iemand was bijvoorbeeld **Marianna Majorosi**, die een van de hoofddanseressen was bij Magyar Állami Népi Együttes (de Hongaarse Volksdansgroep) maar inmiddels bekendheid heeft verworven als een van de beste

Írta **Abkarovits Endre**

vert. Eszter Zinkstok

Foto's:
Főnix Rendezvényszervező Kft. /
Fejes Márton: www.fmpictures.hu

nyerte képességét a hegedű meg-tartására és a vonó kezelésére. Hamarosan már nem csak a korábbi szintre sikerült visszakapaszkodni, hanem egyre újabb zenei ötletekkel álltak elő. Míg korábban szinte kizárólag az autentikus népzene képviselői voltak, egyre gyakrabban építettek be repertoárjukba – jobb elnevezés híján – leginkább világzenének minősíthető elemeket. Leginkább Szabó Attila hatására történt ez, aki már diákkora óta a gitározást is művelte, s különösen a blues állt hozzá közel, ilyen együttesekben is játszott. De kezdtek egyik-másik nem népzenei együttes száma is népzenei hangszerekkel és dallamokkal átdolgozni. Kísérletezésük átütő sikerrel járt: **Senki nem ért semmit** című lemezük 2007-ben elnyerte 'Az év hazai világzenei albuma' kategóriában a Magyar Hanglemezkiadó Szövetségének FONOGRAM-díját, s hamarosan aranylemez lett.

Csik Együttes
Foto Imre Károly

Koncertjeik egyre nagyobb közönséget vonzottak. Ennek jó példája volt a tavalyi **Művészetek Völgye**, ahol egyetlen együttes esetében sem láttam olyan nagyszámú hallgatóságot, mint az övékén. Úgy látták, jó úton járnak, ezért nem véletlenül választották legújabb lemezüknek az **Ez a vonat, ha elindult, hadd menjen...** címet. Ez egyrészt egy magyar népdal címe, másrészt arra utal, hogy folytatni akarták az előző lemez sikeresnek bizonyult zenei megközelítését, azaz egyaránt kívántak autentikus népzene és világzenei játsszani az új felvételen is. Hogy mennyire szeretik és elismerik őket nem csak rajongóik, hanem a zenész társadalom is, azt már egy ideje jól mutatja, hogy lemezeikhez, fontosabb felvételeikhez a zenei élet kiválóságai akár egyetlen szám erejéig is hajlandók hozzájárulni. Így az ország egyik legjelentősebb jazz zenésze, **Dresch Mihály** (aki egyébként sokáig az együttes állandó tagja volt), a szájharmonika virtuóz **Ferenczi György**, az egyik legkiválóbb fúvós, **Szokolai 'Dongó' Balázs** és mások. Ennek a lemezüknek is – akárcsak az előzőnek – zenei rendezője az **Salamon Beáta**, aki maga is az ország egyik legkiválóbb primása, s aki zenekarát, a Métát immár húsz éve vezeti, női primások között egyedülálló módon. A lemezen meg is látszik, hogy a legkiválóbb muzikusok adták

Al snel lukte het ze om niet alleen het oude niveau te behalen maar steeds met nieuwe muzikale ideeën op de proppen te komen. Terwijl ze eerder vrijwel alleen maar authentieke volksmuziek speelden, bouwden ze steeds vaker elementen in hun repertoire in die – bij gebrek aan een betere benaming – het beste als wereldmuziek kunnen worden betiteld. Dit gebeurde vooral door de invloed van Attila Szabó, die al sinds zijn studententijd gitaar speelde, bijzondere affiniteit had met blues en ook in dat soort bands speelde. Maar ze begonnen ook met het

bewerken van een aantal nummers van niet-folkgroepen met instrumenten en melodieën uit de volksmuziek. Hun experiment was een doorslaand succes: Hun cd **Senki nem ért semmit** (Niemand begrijpt iets) won in 2007 in de categorie Hongaars volksmuziekalbum van het jaar de Fonogramprijs van de Vereniging

Dat niet alleen de fans maar ook hun vakbroeders waardering voor hun werk hebben, blijkt uit het feit dat vooraanstaande musici al geruime tijd graag een bijdrage leveren aan hun platen of grotere optredens, al is het maar aan één nummer. Zo ook een van de meest toonaangevende jazzmuzikanten van het land,

bele tudásuk legjavát. Nem kell hozzá nagy jóstehetség, hogy egy újabb aranylemezt lássunk benne. Első bemutatói, a Fonó Budai Zeneházban, majd a 2008-as táncszínházalkozón frenetikus sikert hoztak. A táncszínházalkozón magam is tanúja lehettem, hogy a zsúfolásig megtelt terem hallgatósága olyan ovációval ünnepelte a zenészeket, amilyen inkább rock-koncerteken szokás, nem népzenei eseményeken. ■

weg waren ingeslagen, en de titel van hun laatste cd is dan ook niet voor niets **Ez a vonat, ha elindult, hadd menjen...** (Nu de trein eenmaal op gang is, moet hij maar doorkachelen, red.) Dit is enerzijds de titel van een Hongaars volksliedje, anderzijds duidt het erop dat de groep verder wilde gaan met de muzikale benadering die bij de vorige plaat zo succesvol was gebleken, oftewel: ze wilden ook op de nieuwe cd zowel authentieke volksmuziek als wereldmuziek brengen.

van Hongaarse platenmaatschappijen en leverde hun al gauw een gouden plaat op. Hun concerten trokken een steeds groter publiek. Een goed voorbeeld hiervan was vorig jaar het festival **Művészetek Völgye** (Vallei der Kunsten), waar ik bij geen van de bands zo'n groot publiek heb gezien als bij het concert van Csík. Ze zagen dat ze de juiste

Csik János & kompanen
Foto Barcza Zsolt

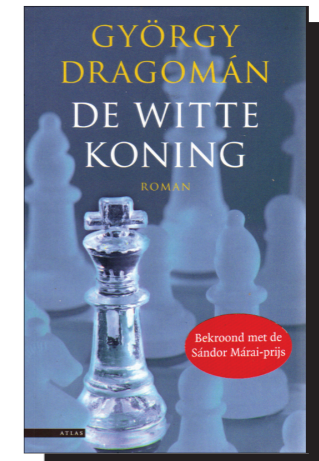
Mihály Dresch (die overigens lange tijd deel uitmaakte van de band), de mondharmonicavirtuoso **György Ferenczi**, de fantastische blazer **Balázs 'Dongó' Szokolai** en vele anderen. Evenals de vorige plaat werd ook deze muzikaal geleid door **Beáta Salamon**, die zelf een van de beste primás'en van het land is en al twintig jaar aan het hoofd staat van de muziekgroep **Méta**, waarin zij als vrouwelijke primás een unicum vormt. Aan de cd is duidelijk te merken dat de beste muzikanten er hun ziel in hebben gelegd. Je hoeft geen waarzegger te zijn om hier een volgende gouden plaat in te zien. De eerste optredens in Concertzaal Fonó in Boeda en tijdens het danshuisfestival 2008 waren een geweldig succes. Tijdens het festival was ik er zelf getuige van dat het publiek in de propvolle zaal de musici met een daverend applaus begroette, iets wat gebruikelijker is bij popmuziek dan bij volksmuziek. ■

Het boek gaat over de elfjarige Dzjata die niet weet waarom twee mannen van een nationale veiligheidsdienst op een dag zijn vader hebben 'geheime' zaal in de bioscoop. Ook de invloed van zijn grootvader, een hoge partijfunctionaris, uitgerangeerd door wat zijn vader heeft gedaan, drukt een

De witte koning György Dragomán

meegenomen. Ook begrijpt hij niet waarom zijn moeder in huilen uitbarst, als hij op haar 15e trouwdag, een enorme bos zelf afgeknipte tulpen op de keukentafel heeft gezet. Wel meent hij dat hij op een gegeven moment de rol van zijn vader zal moeten overnemen. Tot die tijd leeft hij een jongensleven vol van ondeugende avonturen. Ieder hoofdstuk biedt een apart verhaal. Nu eens speelt hij serieus oorlogje in een brandend graanveld, dan weer zoekt hij naar goud in een verlaten mijn of kijkt hij stiekem pornofilms in een, door hemzelf ontdekte,

stempel op zijn leventje. Als het bijna een jaar geleden gaan zijn moeder en hij op 'audiëntie' om duidelijkheid te krijgen over het lot van echtgenoot en vader. Daar probeert de jongen in een schaakpartij van de computer te winnen en maken we kennis met de titel **De witte koning**. In ieder hoofdstuk is de afwezigheid van zijn vader voelbaar alsmede de aanhoudende onderdrukking van het leven in een totalitaire staat achter het ijzeren gordijn.

in een buurland een kerncentrale ontploft. Daarmee is de handeling in een keer in de tijd geplaatst: 1986, Tsjernobyl.

De witte koning is een indringend, maar ook humoristisch verhaal. Mij heeft het een intrigerend beeld geschetst van een wereld die wij in het westen destijds niet goed konden bevatten. Voor liefhebbers van deze thematiek is het boek zeker een aanrader.

Nieko Mulder

De witte koning
(A fehér király)
György Dragomán
vert. Rebekka Hermán Mostert.
Uitgeverij Atlas, 2008

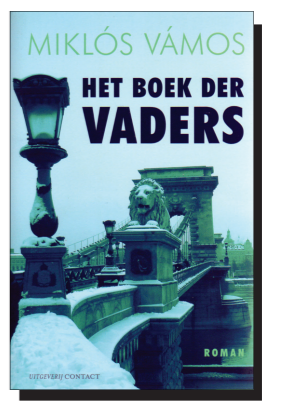
Je zou met gemak hebben kunnen denken dat het verhaal zich in de jaren vijftig afspeelde totdat er op een gegeven dag

Het boek der Vaders

In 1988 ben ik afgestudeerd met een doctoraalscriptie over Tendensen en ontwikkelingen in het Hongaarse drama. Aangezien er in die tijd nog relatief weinig aandacht was voor Hongarije en de Hongaarse literatuur en al helemaal niet voor de rijke historie van de Hongaarse toneel-literatuur of het theater, schetste ik in mijn inleiding eerst een beeld van de geschiedenis van Hongarije en vervolgens liet ik zien hoe de Hongaarse literatuur wordt gekenmerkt door één grote tendens, die je kunt omschrijven als de 'eigen land en eigen geschiedenis'-tendens. De afgelopen jaren is met de hausse aan vertaalde Hongaarse literatuur één ding wel duidelijk geworden: de tendens geldt nog steeds. Niet alleen in de boeken van Márai gaat het om de Hongaarse maatschappij, ook recentelijk is een aantal boeken verschenen die een beeld schetsen van (perioden uit) de Hongaarse geschiedenis, soms gezien vanuit het perspectief van één of meer hoofdpersonen. Dat geldt bijvoorbeeld voor **De schaduw van de slang** van Zsuzsa Rakovszky, **Jadviga's kussen** van Pál Závada (zie MM! 42) en **Verleiding** (MM! 41) dat de twintigste-eeuwse geschiedenis van Hongarije toont aan de hand van het levensverhaal van één persoon. Dit jaar is er weer een nieuw 'deel' uitgekomen in deze reeks: **Het boek der vaders**.

schrijft, krijgt de lezer een nieuwe kijk op tal van historische gebeurtenissen en personen zoals de heidukken en de eerste pogroms tegen de joden in Roethenië en Noordoost-Hongarije. Het aantrekkelijke van dit boek vormen de 'magisch-realistische' elementen: de personages lijken de gedachten van hun eerdere verwanten te kunnen lezen, zij herinneren zich als het ware de persoonlijke geschiedenis van hun voorvadersen, waardoor ook de lezer telkens weer herinnerd wordt aan hetgeen hij al eerder heeft gelezen.. Door de ongewone levensverhalen, het telkens weer op onverklaarbare wijze in leven blijven van de hoofdrolspelers en het fraaie, soms vervreemdend ouderwetse, taalgebruik weet het boek te boeien en ontstijgt het de term familiechroniek. De vertaling is behalve uiterst soepel ook hier en daar bijzonder spitsvondig! (EVS)

Het boek der vaders
(Apák könyve),
Miklós Vámos
vert. door Frans van Nes
Uitgeverij Contact, 2008

Ez a vonat, ha elindult, hadd menjen...

Deze werkelijk prachtige nieuwste cd van wereldmuziekensemble Csík bevat naast traditionele liedjes ook teksten van 'popgroepen' als Kispál és a Borz en Quimby. Onze grote favo op de cd is het lied **Most múlik pontosan**, een intrigerende, poëtische, maar lastige te vertellen tekst van Quimby-songschrijver Kiss Tibor, die prachtig met weemoed wordt gezongen door Majorosi Marianna. Na eerste beluistering bleef het lied urenlang in mijn hoofd naklinken... Bij deze cd moest ik terugdenken aan mijn eerste bezoek aan Hongarije jaren geleden toen mijn kersverse Hongaarse vriend mij in een winkel in Mezőtúr naar de dubbelelee van Sebő liet luisteren waardoor ik in één klap fan werd van de Hongaarse volksmuziek. De afgelopen maand heb ik diverse malen in mijn lessen Hongaars aandacht besteed aan de groep Csík. Hoewel de teksten niet allemaal even gemakkelijk zijn te doorgronden, hebben we er in de gevorderdengroep toch een interessante kluit aan gehad. Een aantal hebben wij voor u verzameld op www.mostmagyarul.nl. Rubriek zene etc. Als u muzikaal wilt meegenieten, bestel dan de cd via de bestelservice van dit magazine (blz. 34) of houdt volgend jaar de concertagenda's in de gaten: Csík komt in september 2009 naar Nederland! (EVS)

